

ness]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, no. 2 (2016): 289-294. https://rep.ksma.ks.ua/jspui/bitstream/123456789/190/1/Panchenko_rozpucka.pdf

Mamalyha, S. V. "Ahrarni rozpysky v Ukraini: problemy ta perspektyvy rozvytku" [Agriculture Receipts in Ukraine: Problems and Prospects of Development]. *Ahrosvit*, no. 9 (2017): 30-34. http://www.agrosvit.info/pdf/9_2017/6.pdf

Maslak, N. H. "Ahrarni rozpysky v systemi finansovo-kredytnoho zabezpechennia ahrarnykh pidpriumstv Ukrainy" [Agricultural Receipts in the Financial and Credit Providing of Agricultural Enterprises of Ukraine]. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Seriya «Ekonomika i menedzhment»*, is. 1 (2016): 125-131. <http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/5643/1/29.pdf>

"Pokaznyky balansu velykykh ta serednykh pidpriumstv za vydamy ekonomichnoi diialnosti" [Indicators of the Balance of Large and Medium-sized Enterprises by Type of Economic Activity]. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/fin/sbp/sbp_u/sbp_219_u.htm

Pravdiuk, N. L. "Ahrarni rozpysky yak alternatyvna forma kredytuvannia silskohospodarskykh pidpriumstv: oblikovyi aspekt" [Agrarian Receipts as an Alternative Form of Crediting Agricultural Entities: Accounting Aspect]. *Oblik i finansy*, no. 4 (2016): 69-79. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2016_4_10

"Statystychni dani" [Statistics]. DP «Ahrarni reiestry». <https://agroregisters.com.ua/statistics/>

"Struktura ta yakist kredytnoho portfelia bankiv" [Structure and Quality of Banks' Loan Portfolio]. *Tsentr ekonomichnykh doslidzhen ta prohnozuvannia «Finansovy pul's»*. <http://finpuls.com.ua/banking/statistics>

Sodoma, R. I., and Skhidnytska, H. V. "Ahrarna rozpyska yak alternatyvnyi mekhanizm kredytuvannia ahropidpriumstva" [Agrarian Receipt as an Alternative Form of Lending of Agrarian Enterprise]. *Oblik i finansy*, no. 3 (2017): 112-118. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/185893.pdf>

Tsaruk, N. H. "Operatsii z ahrarnymy rozpyskamy: oblikovi aspekty" [Operations with Agrarian Receipts: Accounting Aspects]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, no. 6 (2017): 171-183.

"U 2018 rotsi ukrainski banky planuiut na 15 % zbilshyty kredytuvannia ahropidpriumstv" [In 2018, Ukrainian Banks Plan to Increase Lending to Agricultural Enterprises by 15 %]. *Agravery – ahrarne informatsiine ahentstvo*. <https://agravery.com/uk/posts/show/u-2018-roci-ukrainski-banki-planuiut-na-15-zbilshyty-kredytuvanna-agropidpriumstv>

Yatsukh, O. "Ahrarni rozpysky yak innovatsiina forma finansuvannia diialnosti silskohospodarskykh pidpriumstv" [Agrarian Receipts as an Innovative Form of the Activities of Agricultural Enterprises Financing]. *Ahrarna ekonomika*, vol. 12, no. 1-2 (2019): 68-81. DOI: <https://doi.org/10.31734/agrarecon2019.01.068>

УДК 336.02
JEL: H21; H24

ОЦІНКА ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЯК ФІСКАЛЬНОГО ПОКАЗНИКА

©2021 ГНИДЮК І. В., УМАНЕЦЬ Л. В., ГОНЧАРЕНКО Т. В.

УДК 336.02
JEL: H21; H24

Гнидюк І. В., Уманець Л. В., Гончаренко Т. В. Оцінка податку на доходи фізичних осіб як фискального показника

Метою статті є дослідження фискальної ефективності податку на доходи фізичних осіб (ПДФО). Доведено, що для спрощення адміністрування ПДФО доцільним є групування складових сукупного доходу платника податку за відповідними критеріями. Результати дослідження ще раз підтверджують той факт, що найважливіша роль податку на доходи фізичних осіб полягає в тому, що він регулює грошові кошти (доходи) населення та стимулює використання робочої сили, а також є вагомим джерелом доходів Зведеного бюджету України. Для розкриття теми дослідження авторами розраховано фискальну значущість ПДФО в бюджеті держави, яка має тенденцію до збільшення та фискальну значущість ПДФО у ВВП держави. Також проведено аналіз ефективності збору податкових надходжень з використанням ряду коефіцієнтів, одним із яких є коефіцієнт збирання ПДФО. Оцінивши мобілізовану суму надходжень податку на доходи фізичних осіб і податкових надходжень до бюджету від запланованих, доведено, що ефективність податкового адміністрування ПДФО є досить значною та наближеною до 1. Тобто, рівень витрат населення на утримання апарату ДПС України зменшується швидшими темпами, аніж кількість самого населення, що є позитивним моментом. У результаті проведеного аналізу фискальної ефективності податку на доходи фізичних осіб зроблено висновок, що податкове управління при певній системі реалізованих податкових рішень погіршується, і фискальна значущість податку на доходи фізичних осіб у бюджеті та ВВП держави знижується, а реальна величина надходжень від цього податку зменшується. Оцінка ефективності податку на доходи фізичних осіб за наведеними показниками дозволить точніше планувати надходження цього податку до бюджету, допоможе при розробці заходів з удосконалення регулюючої та фискальної дії ПДФО, усунення недоліків у його податковому механізмі, формування раціональної структури податкових доходів бюджету, сприятиме розробці ефективної податкової політики.

Ключові слова: податок на доходи фізичних осіб, фискальна ефективність, бюджет, публічні фінанси, соціальний ефект.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-2-279-285>

Рис.: 2. Табл.: 5. Формул.: 6. Бібл.: 8.

Гнидюк Інна Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент, завідувачка кафедри фінансів, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету (вул. Соборна, 87, Вінниця, 21050, Україна)

E-mail: Hnydiuk.Inna@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6724-7740>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2353618/inna-hnydiuk/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57160181600>

Уманець Людмила Вікторівна – викладач спеціальних дисциплін, Вінницький коледж будівництва і архітектури Київського національного університету будівництва і архітектури (вул. Коцюбинського, 53, Вінниця, 21001, Україна)

E-mail: lydosik@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9578-4500>

Гончаренко Тетяна Вікторівна – викладач спеціальних дисциплін, Вінницький коледж будівництва і архітектури Київського національного університету будівництва і архітектури (вул. Коцюбинського, 53, Вінниця, 21001, Україна)

E-mail: tanya6465@gmail.com

UDC 336.02

JEL: H21; H24

Hnydiuk I. V., Umanets L. V., Goncharenko T. V. Assessing the Personal Income Tax as a Fiscal Indicator

The article is aimed at examining the fiscal efficiency of personal income tax. It is proved that in order to simplify the administration of personal income tax, it is advisable to group the components of the total income of the taxpayer according to the relevant criteria. The results of the research once again testify to the fact that the most important role of personal income tax consists in regulating the cash (income) of the population and stimulating the use of labor force, as well as in being a significant source of income to the Consolidated Budget of Ukraine. To disclose the topic of the research, the authors calculated the fiscal significance of personal income tax in terms of the State budget, which tends to increase and the fiscal significance of personal income tax in terms of the GDP of the State. Also, the analysis of the efficiency of collecting tax revenues using a number of coefficients, one of which is the coefficient of personal income tax collection, is carried out. Having estimated the mobilized amount of personal income tax revenues and tax revenues to the budget from the planned ones, it is proved that the efficiency of personal income tax administration is quite significant and close to 1. That is, the level of expenditures of the population for the maintenance of apparatus of the State Tax Service of Ukraine decreases at a faster pace than the population itself, which can be considered as a positive point. As result of the carried out analysis of the fiscal efficiency of personal income tax, it is concluded that the tax administration under a certain system of implemented tax decisions is deteriorating, and the fiscal significance of personal income tax in both the State's budget and GDP is reducing, while the real value of revenues from this tax is decreasing. Assessing the efficiency of personal income tax according to the above indicators will allow to more accurately plan the receipt of this tax to the budget, will facilitate in the development of measures to improve the regulatory and fiscal action of personal income tax, eliminate deficiencies in the taxation mechanism, form a rational structure of tax revenues to the budget, and contribute to the development of an efficient tax policy.

Keywords: personal income tax, fiscal efficiency, budget, public finances, social effect.

Fig.: 2. **Tabl.:** 5. **Formulae:** 6. **Bibl.:** 8.

Hnydiuk Inna V. – PhD (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Finance, Vinnitsa Institute of Trade and Economy of Kyiv National University of Trade and Economy (87 Soborna Str., Vinnytsia, 21050, Ukraine)

E-mail: Hnydiuk.Inna@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6724-7740>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2353618/inna-hnydiuk/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57160181600>

Umanets Ludmila V. – Lecturer of special disciplines, Vinnytsia College of Construction and Architecture of Kyiv National University of Construction and Architecture (53 Kotsiubynskoho Str., Vinnytsia, 21001, Ukraine)

E-mail: lydosik@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9578-4500>

Goncharenko Tetyana V. – Lecturer of special disciplines, Vinnytsia College of Construction and Architecture of Kyiv National University of Construction and Architecture (53 Kotsiubynskoho Str., Vinnytsia, 21001, Ukraine)

E-mail: tanya6465@gmail.com

Кожна держава для забезпечення виконання своїх функцій повинна мати кошти, які б накопичувалися у бюджеті. Джерелом цих коштів є власні кошти держави, які вона отримує від виробничої діяльності або через надходження платежів за ресурси, які, згідно із законодавством України, належать державі, та податки, які сплачують юридичні та фізичні особи зі своїх доходів.

Проблема оподаткування доходів населення є однією з фундаментальних, що зумовлено різними причинами. Головна з них полягає в тому, що доходи фізичних осіб є стабільним і великим об'єктом оподаткування.

Якщо враховувати ефекти перекладання податкового навантаження, то саме фізичні особи є носіями податків. При цьому податкове навантаження стосується не лише їхніх доходів, а й витрат. Як відомо, не існує таких доходів, які б із часом не стали витратами. Тому саме доходи населення привертають ува-

гу науковців, які розглядають їх як основний об'єкт обкладання прямими податками та джерело сплати непрямих податків.

Суттєвий доробок у розвиток дослідження щодо оподаткування доходів фізичних осіб зробили такі науковці, як В. Андрущенко, О. Василик, В. Вишневський, А. Нікітішин, С. Онишко, В. Опарін, Т. Паєнко, Л. Сідельникова, А. Соколовська, В. Федосов, І. Чугунов, К. Швабій та інші.

Метою дослідження є обґрунтування та оцінка фіскального потенціалу податку на доходи фізичних осіб як важливої складової системи прямого оподаткування.

Розвиток системи оподаткування доходів населення в Україні має досить тривалу історію та розвивається разом із публічними фінансами. Лише за останнє десятиріччя правила та механізм оподаткування змінювалися декілька разів. Спочатку у 2004 р. було запроваджено податок з доходів фізичних осіб

за єдиною ставкою в розмірі 13%; у 2007 р. цю ставку збільшено до 15%. Нарешті, з набранням чинності Податкового кодексу, було запроваджено помірно прогресивну шкалу ставок із незначними змінами в механізмі функціонування цього податку – 18%, 9%, 5%.

Однак зміни в розвитку податку на доходи фізичних осіб і досі відбуваються під впливом економічних і політичних чинників.

Кожен із видів загального оподаткованого доходу платника податку на доходи фізичних осіб оподатковується відповідно до норм і правил, установлених у Податковому кодексі України. Причому застосування таких правил впливає на розмір ПДФО, а також на розмір доходу, який отримує фізична особа після сплати податку.

З 1 січня 2011 р. справляння податку на доходи фізичних осіб регламентується розділом IV Податкового кодексу України [6].

Відповідними статтями IV розділу Податкового кодексу України встановлені основні елементи податку на доходи фізичних осіб, до яких належать: платники податку, об'єкт оподаткування, одиниця оподаткування, джерело сплати, податковий період, ставки податку, податкові пільги (рис. 1).

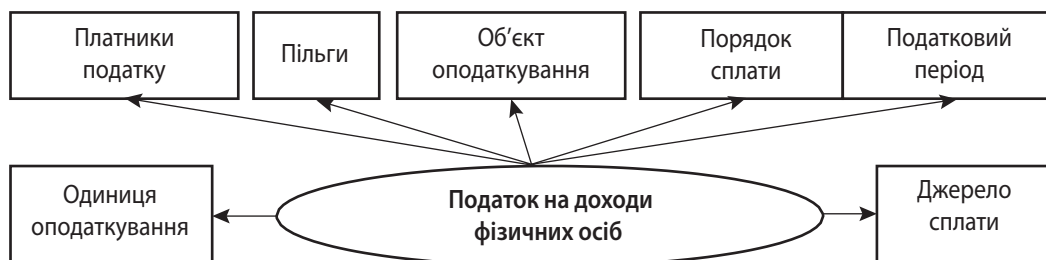

Рис. 1. Структура податку на доходи фізичних осіб

Джерело: систематизовано на основі [6].

ПДФО – основний податок, який сплачують тільки фізичні особи. Цим податком оподатковуються всі доходи фізичних осіб відповідно до податкового законодавства. Але доходами фізичної особи також вважаються такі, що отримані фізичною особою – підприємцем від упровадження господарської діяльності. Зазначений податок має не лише фіскальний, а й соціальний ефект. Тому для спрощення адміністрування ПДФО доцільним є групування складових сукупного доходу платника податку за відповідними критеріями (рис. 2).

Необхідність податку на доходи фізичних осіб обумовлена його фіскальним значенням. Це підтверджується тим, що частка прибуткового податку на доходи громадян у доходах зведеного бюджету з року в рік зростала.

Попередня система мала недоліки при оподаткуванні доходів фізичних осіб (доходи регламентувалися; були обмежені за видатками; існувала можли-

вість ухилятися від сплати податку, прямо не порушуючи закон; увійшла у протиріччя з новими умовами господарювання й неефективно регулювала доходи громадян) [4].

Найважливіша роль податку на доходи фізичних осіб полягає в тому, що він регулює грошові кошти (доходи) населення та стимулює використання робочої сили [2].

Отже, центральною ланкою не лише сучасної податкової системи, а й публічних фінансів у цілому є оподаткування доходів фізичних осіб. Це пов'язано не тільки з тим, що всі суспільні відношення так чи інакше замикаються на людину, робітника, але й тим, що тяжкість ПДФО задає рівень обкладання іншими податками.

Статистичні дані засвідчують, що податок з доходів фізичних осіб є вагомим джерелом доходів Зведеного бюджету України. Так, за 2011 р. надходження від його сплати становили 54,1 млрд грн, за 2003–2011 рр. – у середньому 4,5% ВВП на рік, або близько 15% доходів зведеного бюджету країни.

Попри такі досить вражаючі цифри, слід констатувати, що фіскальна ефективність ПДФО є невисокою. Оцінювання фіскальної ефективності окремих

видів податків визначається співвідношенням податкових надходжень до бюджету і ВВП країни, якими є витрати фінансових ресурсів щодо надання послуги (податку); чи отримують платники податків задоволення від їх сплати, тощо. Вищезазначені напрями дослідження передбачають застосування як кількісного, так і якісного аналізу фіскальної ефективності податків на основі відповідних показників [7].

Співвідношення показників може вираховуватися різними способами. Так, аналіз впливу податкового навантаження на економіку держави передбачає розрахунок і характеристику таких показників:

1) *фіскальна значущість окремого податку в бюджеті держави* – характеризує фіскальну ефективність податкового управління при певній системі реалізованих податкових рішень, відображає питому вагу податкових надходжень у доходах бюджету. Коефіцієнт розраховується за формулою:

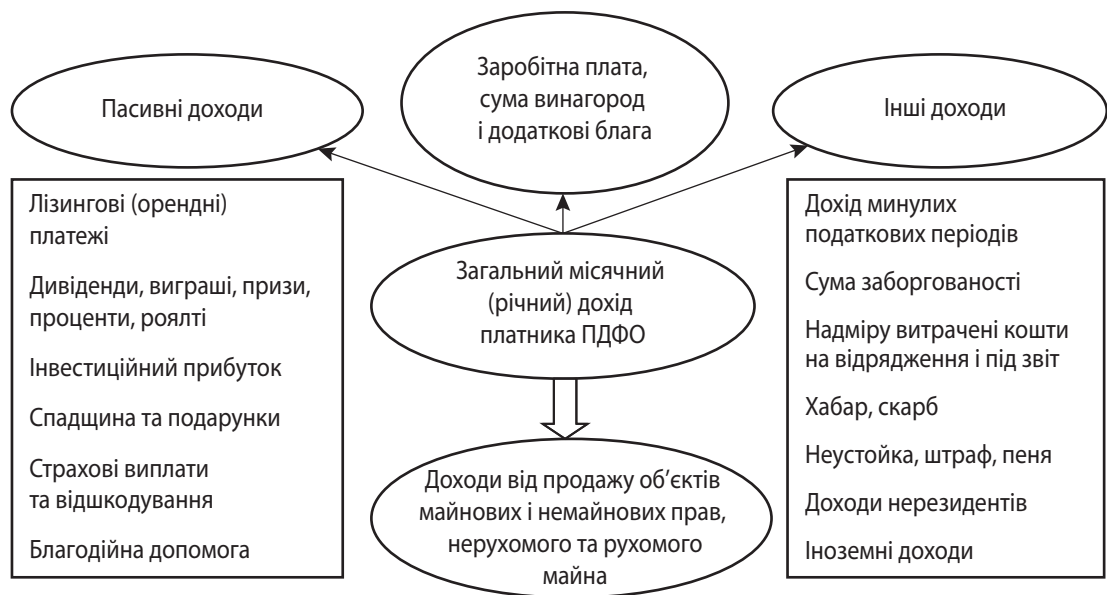

Рис. 2. Структура загального оподаткованого доходу платника ПДФО

$$Зф = \frac{ПНn_i}{ДБ} \times 100\%, \quad (1)$$

де $Зф$ – фіскальна значущість податку в бюджеті держави;

$ПНn_i$ – податкові надходження i -го виду податку до державного бюджету за рік;

$ДБ$ – доходи державного бюджету за рік.

Цей коефіцієнт дозволяє визначити, як змінилася реальна величина надходжень окремого виду податку;

2) *фіскальна значущість окремого податку у ВВП держави* – кількісний показник, що характеризує перерозподіл ВВП через бюджет держави (2):

$$Зф = \frac{ПНn_i}{ВВП} \times 100\%, \quad (2)$$

де $Зф$ – фіскальна значущість податку в бюджеті держави;

$ПНn_i$ – податкові надходження i -го виду податку до державного бюджету за рік;

$ВВП$ – валовий внутрішній продукт за рік.

У табл. 1 наведено фіскальну значущість ПДФО в бюджеті та ВВП держави.

Як свідчать дані табл. 1, фіскальна значущість ПДФО в бюджеті держави має тенденцію до збільшення. Так, якщо у 2015 р. частка ПДФО складала 8,4%, то у 2019 р. вона збільшилась на 2,6% і становила 11%. Хоча слід звернути увагу на те, що у 2017 р. спостерігається її спадна тенденція – на 0,2% (9,5%). Це говорить про те, що фіскальна ефективність податкового управління при певній системі реалізованих податкових рішень покращується, і фіскальна значущість ПДФО в бюджеті держави зростає, а реальна величина надходжень від цього податку збільшується.

Таблиця 1

Вихідні дані для знаходження коефіцієнта фіскальної значущості ПДФО в бюджеті держави

Рік	Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), млн грн	Доходи державно-го бюджету, млн грн	Фіскальна значущість ПДФО, %
2015	45062,0	534 694,8	8,4
2016	59810,5	616 283,2	9,7
2017	75033,4	793 441,9	9,5
2018	91741,8	928 114,9	9,9
2019	109954,0	998 344,9	11

Джерело: систематизовано на основі [5; 8]

У табл. 2 можемо побачити фіскальну значущість ПДФО у ВВП держави. З метою нівелювання цінового фактора в розрахунках застосовуємо реальний ВВП, який відображає ринкову вартість кінцевих товарів і послуг, вироблених у країні за рік, вимірний у постійних цінах (грошах, які мають незмінну купівельну спроможність) і є точнішим (порівняно з номінальним ВВП) показником функціонування національної економіки.

Як свідчать дані табл. 2, фіскальна значущість ПДФО у ВВП держави має тенденцію до зменшення. Так, якщо у 2015 р. частка ПДФО складала 3,15%, то у 2019 р. вона зменшилась до 2,99%. Це свідчить про те, що фіскальна ефективність податкового управління при певній системі реалізованих податкових рішень погіршується, і фіскальна значущість ПДФО у ВВП держави має спадний характер, а реальна величина надходжень від цього податку зменшується.

Аналіз ефективності збору податкових надходжень передбачає розрахунок та характеристики таких показників [3, с. 159]:

Таблиця 2

Вихідні дані для знаходження коефіцієнта фіскальної значущості ПДФО у ВВП держави

Рік	Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), млн грн	ВВП, млн грн	Фіскальна значущість ПДФО, %
2015	45062,0	1430290	3,15
2016	59810,5	2034430	2,91
2017	75033,4	2445587	3,06
2018	91741,8	3083409	2,97
2019	109954,0	3675728	2,99

Джерело: систематизовано на основі [5; 8].

1) *коефіцієнт збирання податків* – кількісний показник, що характеризує ефективність податкового адміністрування. Цей коефіцієнт дозволяє оцінити реальну суму податкових надходжень до бюджету від запланованих надходжень та в ідеалі має дорівнювати 1.

$$K_{збі} = \frac{\text{Кількість податків, фактично отриманих ДПС України}}{\text{Кількість планованих надходжень}}, \quad (3)$$

де $K_{збі}$ – коефіцієнт збирання податків за i -й податковий період;

2) *витрати на справляння податків на душу населення* – цей показник характеризує рівень витрат кожного члена суспільства на утримання органів ДПС України та розраховується за формулою:

$$B_{сн} = \frac{\text{Витрати на утримання апарату ДПС України}}{\text{Кількість постійного населення}}, \quad (4)$$

де $B_{сн}$ – витрати на справляння податків на душу населення, грн/осіб.

$B_{сн}$ показує відношення коштів, які пішли на утримання апарату ДПС України, до загальної чисельності населення країни. Також можна проводити розрахунок щодо працездатного населення, а саме: населення віком від 15 до 64 років;

3) *показник навантаження на працівника органів ДПС України зі збору окремого виду податку* – характеризує навантаження на одного робітника. Даний показник розраховується за формулою:

$$K_{нв} = \frac{\text{Кількість платників окремого виду податку}}{\text{Кількість фактично працюючих в ДПС України в } i\text{-му відділі}}, \quad (5)$$

де $K_{нв}$ – коефіцієнт навантаження на працівника.

$K_{нв}$ показує, скільки платників податків окремого виду припадає на одного податкового інспектора відповідного відділу зі збору податків, а також ефективність його роботи – кількість збору податкових надходжень;

4) *показник ефективності податку* – характеризує витрати на збирання окремого виду податку та розраховується за формулою:

$$K_{еф} = \frac{\text{Кількість фактично отриманих податків ДПС України}}{\text{Витрати на адміністрування виду податку}}. \quad (6)$$

За своїм змістом цей показник характеризує саме фіскальну ефективність, яка є складовою загальної ефективності податку. Він показує, що мінімізація витрат на збирання окремого виду податку та запобігання ухиленню від сплати податку до бюджету будуть сприяти збільшенню показника фіскальної ефективності. Розрахунок вищезазначених показників на прикладі ПДФО наведено в *табл. 3*.

Коефіцієнт збирання ПДФО за п'ять років у середньому становить 1,0, а від податкових надходжень – 0,97, при цьому розмах варіації коефіцієнта збирання ПДФО майже вдвічі більший, що говорить про нестабільність надходжень від цього податку. Отже, оцінивши мобілізовану суму надходжень ПДФО і ПН до бюджету від запланованих, можна стверджувати, що ефективність податкового адміністрування ПДФО є досить значною та наближається до 1.

Розрахунки, наведені в *табл. 4*, відповідають загальнодержавній тенденції збільшення адміністративних витрат в Україні.

Так, витрати на утримання апарату ДПС України протягом п'яти років не мають постійної чіткої тенденції, але у 2019 р. порівняно з 2018 р. вони зменшилися на 403,2 млн грн і становили 5256,9 млн грн. Якщо у 2018 р. ці витрати становили 124,75 грн/ос., то у 2019 р. зменшилися на 8,57 грн/особу і становили 116,18 грн/ос. Це говорить про зменшення рівня витрат на 7%, у той час як кількість постійного населення за цей період зменшилася лише на 1%. Тобто, рівень витрат населення на утримання апарату ДПС України зменшується швидшими темпами, ніж кількість самого населення, що є позитивним моментом. Показник навантаження на працівника органів ДПС України із податку на доходи фізичних осіб розрахувати неможливо у зв'язку з відсутністю узагальненої статистичної інформації в ДПС України щодо кількості платників ПДФО.

Як свідчать дані *табл. 5*, коефіцієнт ефективності ПДФО має позитивну тенденцію до зростання. Загалом витрати на адміністрування ПДФО протягом 2015–2019 рр. мають тенденцію до зниження. Це говорить про досить велику фіскальну ефективність ПДФО, а подальша мінімізація витрат на його збирання та запобігання ухиленню від сплати податку до бюджету будуть сприяти збільшенню ефективності цього показника.

Практичне використання системи показників фіскальної ефективності податків на рівні держави

Таблиця 3

Вихідні дані для розрахунку коефіцієнта збирання податків

Показник		Рік				
		2015	2016	2017	2018	2019
Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), млн грн	факт	45062,0	59810,5	75033,4	91741,8	109954,0
	план	42591	56132	77177	92772	108755
Податкові надходження (ПН), млн грн	факт	408675	503875	610864	943669	1005828
	план	409170	502554	610864	946004	1050901
Коефіцієнт збирання, %	ПДФО	1,05	1,06	0,97	0,98	1,01
	ПН	0,99	1,00	1,00	0,99	0,95

Джерело: авторська розробка.

Таблиця 4

Рівень витрат кожного члена суспільства на утримання органів ДПС України

Рік	Витрати на утримання апарату ДПС України, млн грн	Кількість постійного населення, осіб	Витрати на справляння податків на душу населення, грн/ос.
2015	4038,6	45782592	88,21
2016	4202,9	45598179	92,17
2017	3995,8	45453282	87,91
2018	5660,1	45372692	124,75
2019	5256,9	45245894	116,18

Джерело: систематизовано на основі [5; 8].

Таблиця 5

Вихідні дані для знаходження коефіцієнта ефективності ПДФО

Рік	Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), млн грн	Витрати на адміністрування ПДФО, млн грн	Коефіцієнт ефективності ППП
2015	45062,0	1262,1	35,7
2016	59810,5	1070,3	55,8
2017	75033,4	919,7	81,5
2018	91741,8	955,1	96,0
2019	109954,0	572,9	191,9

Джерело: систематизовано на основі [5; 8].

передбачає: її переорієнтацію на інтенсивний шлях розвитку та досягнення більш високого рівня ефективності в динаміці; вивчення резервів подальшого вдосконалення фінансово-господарської діяльності підприємств на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу; вдосконалення технології та покращення організації виробництва; створення дієвого механізму підвищення ефективності управління у сфері оподаткування.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного аналізу фіскальної ефективності податку на доходи фізичних осіб з'ясовано, що податкове управління при певній системі реалізованих податкових рішень погіршується,

фіскальна значущість податку на доходи фізичних осіб у бюджеті та ВВП держави знижується, а реальна величина надходжень від цього податку зменшується.

Оцінка ефективності податку на доходи фізичних осіб за наведеними показниками дозволить точніше планувати надходження цього податку до бюджету; допоможе при розробці заходів з удосконалення регулюючої та фіскальної дії ПДФО, усуненні недоліків у його податковому механізмі, формуванні раціональної структури податкових доходів бюджету; сприятиме розробці ефективної податкової політики. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко Л. Ф., Водолазська Н. В., Бондарець О. М. Податкова знижка з ПДФО: сутність та нюанси

- застосування. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Економіка і управління»*. 2018. Т. 29. № 3. С. 135–140. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6764/Podatкова%20znychka_Bondarenko_Vodolazska_Bondarets_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. Іванюк В. Податкові преференції при оподаткуванні доходів фізичних осіб: орієнтири удосконалення. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2018. № 4. С. 52–66. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_4_2018-52-66.pdf
  3. Нікітішин А. О. Податкова політика в умовах економічних перетворень : монографія. Київ : КНТЕУ, 2019. 480 с.
  4. Носова Є. Реформування оподаткування доходів фізичних осіб в Україні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка»*. 2016. Вип. 1. С. 18–25.
  5. Звітність // Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>
  6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755 VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
  7. Романовська Ю. А. Податкова децентралізація як основна домінанта розвитку місцевого самоврядування. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2015. № 4. С. 221–225.
  8. Ціна держави. URL: <http://old.cost.ua/budget/revenue/>

REFERENCES

Bondarenko, L. F., Vodolazska, N. V., and Bondarets, O. M. "Podatkova znychka z PDFO: sutnist ta niuansy zas-

tosuvannia" [Tax Deduction from PIT: The Essence and Nuances of Application]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Seriya «Ekonomika i upravlinnia»*, vol. 29, no. 3 (2018): 135-140. http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6764/Podatкова%20znychka_Bondarenko_Vodolazska_Bondarets_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ivaniuk, V. "Podatkovi preferentsii pry opodatkuvanni dokhodiv fizychnykh osib: oriientyry udoskonalennia" [Tax Preferences in Taxation of Physical Persons: The Guidelines of Improvement]. *Visnyk Akademii pratsi, sotsialnykh vidnosyn i turyzmu*. 2018. https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_4_2018-52-66.pdf

[Legal Act of Ukraine] (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

Nikitishyn, A. O. *Podatkova polityka v umovakh ekonomichnykh peretvoren* [Tax Policy in the Context of Economic Transformation]. Kyiv: KNTEU, 2019.

Nosova, Ye. "Reformuvannia opodatkuvannia dokhodiv fizychnykh osib v Ukraini" [The Reform of Personal Income Taxation in Ukraine]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriya «Ekonomika»*, no. 1 (2016): 18-25.

Romanovska, Yu. A. "Podatkova detsentralizatsiia yak osnovna dominanta rozvytku mistsevoho samovriadvannia" [Tax Decentralization as Principal of Local Government Dominanta]. *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia*, no. 4 (2015): 221-225.

"Tsina derzhavy" [State Price]. <http://old.cost.ua/budget/revenue/>

"Zvitnist" [Reporting]. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy. <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>